

DOI 10.36074/logos-13.03.2026.048

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ У ГОВОРІННІ: ЗМІСТ І ПРИНЦИПИ ВІДБОРУ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ЗА СТАНДАРТОМ НАТО STANAG 6001

Шалигіна Наталя Петрівна¹

1. кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри іноземних мов
Навчально-наукового центру іноземних мов
Національний університет оборони України, УКРАЇНА
ORCID ID: 0000-0002-4212-0049

Проблема формування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) військових фахівців посідає важливе місце у сучасній педагогіці та системі військової освіти.

Особливого значення набуває сформованість іншомовної професійно-орієнтованої компетентності у говорінні. В умовах війни в Україні високий рівень ІКК саме в говорінні забезпечує швидкий обмін інформацією, точну координацію дій під час спільних операцій та ефективну взаємодію з військовослужбовцями та представниками інших держав. Розвинені уміння й навички говоріння англійською мовою є ключовими для оперативного реагування та успішного виконання завдань у бойових і навчальних умовах.

Рівень володіння уміннями усного мовлення оцінюється за шкалою стандартизованих мовленнєвих рівнів (СМР), що відповідають рівням мовленнєвої компетенції за мовним стандартом НАТО «STANAG 6001», який забезпечує уніфікацію вимог до мовної підготовки військового персоналу у країнах-членах НАТО та державах-партнерах.

На думку низки дослідників у цій галузі, впровадження стандартів НАТО сприяє підвищенню ефективності мовної підготовки військових фахівців і формуванню їхньої професійної іншомовної компетентності [3]. Окремі аспекти викладання іноземних мов для військових фахівців, а саме особливості формування ІКК, інноваційні методи навчання та впровадження

섹션 22.

PEDAGOGY AND EDUCATION

стандартів НАТО у систему мовної підготовки військовослужбовців також досліджували Блощинський І., Іваницька І., Канова Л., Ковальчук Т., Кузьменко Ю., Лагодинський О., Щербина О. [1, 2, 4, 5].

Відповідно до вимог мовного стандарту НАТО STANAG 6001, рівні ІКК у говорінні визначаються з урахуванням змісту висловлювання, комунікативних завдань і типів усних повідомлень, які здатен реалізувати мовець. Для різних мовленнєвих рівнів (СМР 1, 2 та 3) характерне поступове ускладнення як змісту повідомлень, так і форм мовленнєвої діяльності.

Специфіка розвитку умінь усного мовлення військових фахівців відповідно до вимог мовного стандарту НАТО STANAG 6001 полягає у комплексному врахуванні низки взаємопов'язаних аспектів. До них належать зміст, типи та форми усних повідомлень, ретельний відбір навчального та автентичного матеріалу, а також оптимальний підбір методів, форм і засобів навчання, що забезпечують ефективне формування професійно-орієнтованих навичок усного мовлення у військовому середовищі.

Пріоритетним аспектом розвитку умінь усного мовлення військових фахівців є *зміст, типи та форми усних повідомлень*, які визначають предметну спрямованість комунікативної діяльності, структуру та характер усних висловлювань у професійному спілкуванні.

Таким чином, відповідно до стандарту НАТО STANAG 6001, на *рівні 1 (Survival)* усне мовлення має переважно ситуативний характер і спрямоване на задоволення базових комунікативних потреб. Зміст повідомлень охоплює теми особистої інформації, сім'ї, повсякденного життя, простих службових ситуацій та соціальної взаємодії. Висловлювання зазвичай короткі, складаються з простих речень і реалізуються у формі елементарних діалогічних реплік, запитів і відповідей, коротких описів повсякденних дій або простих пояснень.

На *рівні 2 (Functional)* усне мовлення набуває більш функціонального характеру та забезпечує ефективну комунікацію у типових професійних і соціальних ситуаціях. Зміст повідомлень включає опис людей, місць і подій, передачу інформації про події у минулому, теперішньому та майбутньому, обговорення робочих обов'язків та повсякденних завдань. Висловлювання мають більш розгорнуту структуру і можуть реалізовуватися у формі короткого монологу або зв'язного абзацного мовлення, що включає опис, розповідь, пояснення та просте порівняння.

На *рівні 3 (Professional)* усне мовлення характеризується здатністю до ведення професійно-орієнтованої комунікації на ширше коло тем, включаючи суспільні та абстрактні питання. Зміст повідомлень передбачає не лише передачу інформації, але й її пояснення, аналіз та інтерпретацію.

Висловлювання мають розгорнутий характер і реалізуються у формі монологу або дискусії. Типовими видами повідомлень є аналітичне пояснення, аргументація власної позиції, оцінювання ситуацій, обговорення проблем, а також формулювання пропозицій і рекомендацій [6].

Іншим важливим аспектом організації розвитку умінь усного мовлення є *ретельний відбір навчального матеріалу*, який забезпечує відповідність змісту усних висловлювань вимогам стандарту НАТО STANAG 6001. Відбір матеріалу має ґрунтуватися на специфічних методичних принципах, що забезпечують ефективність навчання та розвиток умінь говоріння для досягнення цільового рівня (СМР).

Принцип комунікативності передбачає відбір навчального матеріалу, що моделює реальні ситуації професійного та повсякденного спілкування, у яких військовослужбовець використовує говоріння для передачі інформації, опису подій, висловлення власної позиції та аргументації. Такий підхід забезпечує наближення процесу навчання до умов реальної комунікації та сприяє формуванню здатності ефективно використовувати іноземну мову в різних ситуаціях спілкування відповідно до вимог мовної підготовки за стандартом STANAG 6001. Зокрема, на рівні СМР 1 це реалізується через використання простих діалогів і коротких реплік; на рівні СМР 2 – через короткі монологічні висловлювання та абзацні повідомлення; на рівні СМР 3 – через розгорнуті монологи, аналітичні пояснення й професійно-орієнтовані дискусії.

Принцип ситуативності передбачає відбір і організацію навчального матеріалу на основі типових ситуацій службової, професійної та повсякденної комунікації. Навчальний матеріал має моделювати характерні для діяльності військовослужбовців комунікативні ситуації, що охоплюють як проблеми службово-ділового спілкування, так і ситуації повсякденного мовлення. Реалізація цього принципу зумовлена тим, що мотивація мовленнєвої діяльності виникає насамперед у ситуаціях, які є комунікативно значущими для співрозмовників і максимально наближеними до умов реального спілкування відповідно до вимог мовної підготовки за стандартом STANAG 6001.

Принцип групової взаємодії передбачає відбір навчального матеріалу, який стимулює активну комунікацію між учасниками навчання та відпрацювання спільних мовленнєвих завдань у реальних або типових ситуаціях професійного і повсякденного спілкування. Матеріал має включати вправи, що забезпечують обмін інформацією, обговорення подій, аргументацію та короткі дискусії, створюючи умови для ефективної взаємодії в групі.

Принцип практичної та військово-професійної спрямованості передбачає відбір навчального матеріалу, який відображає типові професійні та повсякденні ситуації спілкування, характерні для службово-професійної

섹션 22.

PEDAGOGY AND EDUCATION

діяльності військовослужбовців. Цей принцип забезпечує формування здатності ефективно комунікувати у повсякденних і професійних ситуаціях іншомовного військово-професійного середовища та підготовку до виконання реальних професійних завдань відповідно до стандарту STANAG 6001.

Висновки. Розвиток умінь усного мовлення військових фахівців ґрунтується на комплексному поєднанні змісту, типів і форм усних повідомлень та ретельного відбору навчального матеріалу відповідно до ключових методичних принципів. Такий підхід забезпечує розвиток ІКК в говорінні на всіх рівнях СМР1 – 3 (від базових комунікативних дій і коротких діалогів до професійно-орієнтованих монологів, пояснень і дискусій), відповідає вимогам стандарту STANAG 6001 і сприяє готовності військових фахівців до ефективної комунікації у професійних та повсякденних ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Канова, Л. (2023). Особливості методики проведення занять з військовослужбовцями Збройних Сил України відповідно до стандарту STANAG 6001. *Молодь і ринок, (6-7)*, 79–83. Житомирський військовий інститут імені С.П. Корольова. Отримано з <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/287899>
- [2] Bloschynskiy, I., Voitiuk, O., & Khamaziuk, O. (2024). Implementation of NATO standards for professional foreign language training of future border guard officers. *Visnyk Taras Shevchenko National University of Kyiv: Military Special Sciences, 58(2)*, 5–10. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/383140434_IMPLEMENTATION_OF_NATO_STANDARDS_FOR_PROFESSIONAL_FOREIGN_LANGUAGE_TRAINING_OF_FUTURE_BORDER_GUARD_OFFICERS
- [3] Hryshchuk, Y., & Krykun, V. (2022). Adaptive approach to foreign language training, language testing to assess language proficiency levels according to NATO STANAG 6001 in the Armed Forces of Ukraine. *Pedagogical Sciences Journal*. Retrieved from <https://pedagogy.visnyk.zu.edu.ua/article/view/272922>
- [4] Kuzmenko, Y., Kovalchuk, T., & Ivanitska, I. (2021). Formation of foreign language communicative competence among future military officers: International experience. *Comparative Professional Pedagogy, 11(1)*, 101–108. Retrieved from <https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/125>
- [5] Lahodynskyi, O., Schcherbyna, O., Borynskyi, V., Bloschynskiy, I., & Zinchenko, A. (2023). The ESP teaching and learning at the military academies in Ukraine: Psychological and sociocultural aspects. *Forum for Linguistic Studies, 5(3)*. Retrieved from <https://journals.bilpubgroup.com/index.php/fls/article/view/6469>
- [6] NATO Standardization Office. (2014). *STANAG 6001: Language proficiency levels (Edition 5) [PDF]*. NATO. Retrieved from https://www.natobilc.org/files/file/6001EFed05.pdf?utm_source=chatgpt.com